

tilhøre Mænd, der høre til hvad vi kalde Bøndestanden?

Det er ganske vist høist ønskeligt, at Ulig- heden i de kommunale Byrder udfæjnes og det snarest muligt; men det er derhos en saare heldig Omstændighed, at denne Reform kan sættes i Forbindelse med Udfæjning af de Uligheder, som finde Sted med Hensyn til Landskatten, og med det Spørgsmaal, som i den Anledning opstaaer om Erstatning for Skattelettelsens Ophævelse. Jeg kommer herved til et af Hovedmomenterne i Sagen, nemlig Erstatningen. Det gaaer neppe an, som den ærede Deputerede for Kjøbenhavn's 4de District (Rothe) meente, at stille dette Spørgsmaal fra Spørgsmaalet om Udfæjning af Uligheden i Skattebyrden paa Hartkorn; thi disse Spørgsmaal staae i uadskillelig Forbindelse med hinanden. Man har her talt om Billigheds-Hensyn og om et retligt begrundet Krav eller, som man ogsaa kunde kalde det, et Retfærdigheds-Krav. Jeg har allerede, ved nylig at henvise til en Passus i Landbocommissionens Betænkning, gjort opmærksom paa, hvorledes en Minoritet i Commissionen har med største Bestemthed erklæret, at den villigt erkjender, at Billigheds-Hensyn af stor Vægt tale for, om end kun undtagelsesviis, at tillægge det frie Hartkorn, som er i privat Mands Eie og i Handel og Bandel, Erstatning. Jeg tvivler ikke paa, at disse ærede Medlemmer ville vide her i Salen at hævde, hvad de som Medlemmer af Landbocommissionen have udtalt, og ikke udtalt som et løst henkastet Ord, men som Resultatet af den modneste, omhyggeligste og alvorligste Overveielse. Skulde derfor her i Salen Stemmer reise sig imod den Ansæelse, at virkelige Billigheds-Hensyn af stor Vægt kræve, at Erstatning tilstaaes, ialfald indenfor de Grændser, som de nævnte ærede Medlemmer selv have betegnet, saa ere disse Medlemmer Sagens naturlige Talsmænd. Jeg har den Tillid til dem, at de ikke ville svigte de Ord, som de i det vigtige Kald, som har været dem betroet, have udtalt ligeoverfor Regjeringen og ligeoverfor Folket, og jeg tør trostigt overlade til dem da at tage Ordet; de ville vide at gjøre det med al den Styrke, de kunne lægge i deres Tale, og hvorpaa vi allerede her i Forsamlingen have

seet saa mange Exempler. Dette Gjern over- lader jeg altsaa til dem. Jeg vil derimod stille mig i Sagen paa et noget andet Standpunkt; thi, som sagt, her kan ogsaa være Tale om et retligt begrundet Krav, om et Retfærdigheds-Krav. Jeg vil strax tillade mig at bemærke, at, naar her tales om retligt Krav i Modsetning til Billigheds-Hensyn, saa sigtes her ikke til den egentlige strenge Ret. Det kunde meget interessere mig at yttre mig noget omstændeligere om Forholdet mellem Ret og Billighed, men en uoiagtig Udvikling heraf vilde ikke her være paa sit rette Sted. Kun nogle faa Ord ville man tillade mig at udtale til Oplysning om et Punkt, som jeg i denne Sag tillægger megen Vægt, og med Hensyn til hvilket det ret ligger mig paa Hjerte at give mit ringe Bidrag til at klare en mulig Misforstaaelse. Jeg troer, at de Dieblif, jeg vil anvende herpaa, turde være vel anvendte. Naar der spørges om Anvendelse af positive Love, ja da kan det hændes, og hændes sig ofte, at Dommeren som Lovens Tjener maa erklære sig for hvad der tilvisse er streng Ret, men som i det givne Tilfælde muligt kan erkjendes endog at være ubilligt; da maa Retten have sin Gænge. Men ganske anderledes stiller det sig, naar der ikke er Spørgsmaal om Anvendelsen af visse givne positive Love, men naar Opgaven er, at udfinde, hvad der bør bestemmes ved Lov, da skiller aldrig saaledes den afgjorte Billighed og Retfærdighed sig fra hinanden, ja da tør man vel sige, at, hvad der er i høi Grad ubilligt, det er ogsaa uretfærdigt. Men hvorfor da fjelne mellem disse Begreber, naar de dog i deres Væsen, paa det Standpunkt, hvorpaa vi befinde os, kunne siges at falde sammen? Jeg skal sige Dem, mine Herrer! hvorfor jeg fjelner saaledes, og hvorfor jeg vil bede Dem at gjøre ligesaa. „Det Billige“ er et vakkende og ubestemt Begreb; det forflygtiges saa let, og svinder ligesom bort mellem vore Hænder; Billighed har uendelige Grader, og hvad En finder billigt, er det ikke for en Anden. Nu er det vel saa, at ogsaa om det Retfærdige kan der tvistes, og jeg frygter for, at netop denne Sag skal afgive Exempel herpaa — vistnok ikke fordi den ene har en mindre redelig